

درآمدی بر
سیاست‌های
استراتژیک

www.ketab.ir

سرشناسه	: شاه‌حسینی، محمدرضا، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: درامدی بر سینمای استراتژیک / پدیدآورندگان: محمدرضا شاه‌حسینی، روح‌اله شمقدری، فاطمه نماز دوست.
مشخصات نشر	: تهران: جامعه اسلامی هنرمندان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۵، ۳۳۹ ص: مصور، نمودار.
شابک	: 978-600-97138-1-3
وضعیت فهرست‌گذاری	: فیا
موضوع	: رسانه‌های گروهی و هنر
موضوع	: Mass media and art
موضوع	: سینما
موضوع	: Motion pictures
موضوع	: رسانه‌های گروهی -- جنبه‌های سیاسی
موضوع	: Mass media -- Political aspects
موضوع	: سینما -- جنبه‌های سیاسی
موضوع	: Motion pictures -- Political aspects
شناسه افزوده	: شمقدری، روح‌اله، ۱۳۵۹
شناسه افزوده	: نماز دوست، فاطمه، ۱۳۶۴
رده بندی کنگره	: N۷۲ ۱۳۹۶ ۲ش/ر
رده بندی دیویی	: ۷۰۰/۱۰۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۵۳۶۷۹

درآمدی بر سینمای استراتژیک

بذیدآورندگان:

مخمدرضا شاه حسینی

روح اله شمقدری

فاطمه نمازدوست

با تشکر از:

مهدی فیوضی

امور صفحه آرایی و هنری:

موسسه فرهنگی هنری مرآت هنر

طرح جلد:

مهرسن هادی

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۳۰ نسخه

شابک: ۳-۱-۹۷۸۱۳۸۰۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۳۰ هزار تومان

انتشارات جامعه اسلامی هنرمندان

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است

سایت اینترنتی: nashronline.com

پست الکترونیکی: info@nashronline.com

ISBN: 978-600-97138-1-3

9 786009 713813

فهرست

۱	مقدمه
۹	فصل یک
۱۳	دکترین
۱۹	استراتژی
۲۴	ضرورت نظام استراتژیک
۲۶	مهندسی منازعات
۲۸	آینده نگاری فرهنگی
۳۶	سناریو
۴۳	فرهنگ و قدرت
۵۲	جنگ نرم از منظر استراتژیک
۵۹	جایگاه رسانه در جنگ نرم
۶۱	رسانه و اعمال سلطه فرهنگی
۶۷	رسانه (ماهیت شناسی رسانه)
۸۰	رسانه و جنگ نرم
۸۳	رسانه استراتژیک
۸۱	هنر
۹۶	مفهوم شناسی هنر
۱۰۱	ماهیت شناسی هنر

۱۰۵ هنر تکنیکی

۱۱۲ هنر تاکیکی

۱۱۴ هنر استراتژیک

۱۲۳ هنر و هنرمند طراز انقلاب اسلامی

۱۳۷ سینما

۱۵۳ هنر شناسی سینما

۱۵۷ ماهیت شناسی سینما

۱۶۱ سینما شناسی

۱۶۴ هنر سینما

۱۶۸ رسانه سینما

۱۶۹ سینما استراتژیک

۱۷۵ پیشینه سینمای ایران

۱۸۲ جرایم ظهور آثار استراتژیک

۱۸۷ ویژگی تولیدات سینمای ایران

۱۹۸ جمهوری اسلامی و سینمای ایران

۲۱۳ عناصر هنری

۲۱۹ عنصر در سینما

۲۲۴ بافت

۲۲۵ فرم

۲۳۲ فضا

۲۳۵ شکل

۲۳۸	رنگ
۲۴۸	ارزش
۲۵۲	خطوط
۲۵۳	بکارگیری عناصر
۲۵۷	فکت
۲۶۸	نش
۲۷۰	عنوان - حنه
۲۷۲	شخصیت
۲۸۸	شخصیت پیری و انتخاب بازگر
۲۹۳	گفتار
۳۰۵	حالت شخص
۳۰۹	گفتار موازی
۳۱۰	توضیح
۳۱۱	نما
۳۱۵	انتقال
۳۱۷	بکارگیری فکت
۳۱۹	سیمبل
۳۳۰	بکارگیری سیمبل
۳۳۲	سینما سیمبلیک
۳۳۵	مخلص کلام

ضمائم ۱: فهرست تصاویر و نمودارهای مخنوی
 ضمایم ۲: برخی از منابع

مقدمه

در دهه‌های اخیر شتاب تحولات حوزه انسانی در تمام حوزه‌های نظامی، علمی و فناوری، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی تا حدی سریع و خیره‌کننده بوده است که روند دیگری‌ها از نظریه‌پردازی‌های جامعه‌شناسانه سبقت گرفته و در بسیاری از حوزه‌ها بیش از آنکه تحلیل‌گران به ارائه نظریات و تئوری‌ها، خویش در تحلیل وقایع بپردازند، تغییرات جدیدی به وقوع پیوسته و تاریخ روی‌دادی بسین به پایان رسیده است. در این باره می‌توان به اثرگذاری رسانه‌های اجتماعی به ویژه شبکه‌های اجتماعی و ورود انواع گجت‌ها در قامت ابزارهای ارتباطی نوین اشاره داشت. عمده تحلیل‌ها و مقالات علمی نگاشته شده پیرامون این پدیده‌ها پس از نفس‌آفرین آنها در تحولات اجتماعی مختلف از مناقشات و هرج و مرج‌های سیاسی گرفته تا انتخابات قانونی، حوادث طبیعی و بحران‌ها و ... نگاشته شده‌اند و مفسران تنها توانستند پس از بروز نتایج به تفسیر اتفاقات رخ داده بپردازند.

دوم و حضوری قدرتمندتر، سبب شد تا هنر سینما همپای تسلیحات نظامی جایگاهی استراتژیک نزد تصمیم‌سازان غربی بیابد.

در دوران جنگ سرد سینما هنر پیشتازی بود که هر یک از ابرقدرت‌های شرق و غرب برای نمایش توانایی‌هایشان در برابر رقیب آن را به کار می‌گرفتند، به ویژه ایالات متحده به واسطه نزدیک شدن مراکز تصمیم‌سازی و متفکران نظامی و سیاسی به این حوزه به پیشرفت‌های فراوانی دست پیدا کرد و تجربیات نو و بدیعی در زمینه تعامل با افکار عموم کشورهای مختلف با استفاده از زبان هنر و همچنین عرصه‌سازی برای اصلاحات نظامی، سیاسی خویش رقم زد تا جایی که هنگام تئوریزه کردن مفهوم قدرت نرم و ملافه‌ی آن، اواخر دهه ۱۹۸۰ میلادی، سینما پیشتر جایگاهی بی‌بدیل در دیپلماسی عمومی ایالات متحده را از آن خود کرده بود، جایگاهی که امروز با وجود وسعت روز افزون امنیت نفوذ فریفته شبکه‌های اجتماعی در تحولات اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، همچنان برجسته باقی مانده است.

بر این اساس می‌توان گفت یکی از مفاهیمی که در عصر پرشتاب کنونی پیش از تئوریزه‌سازی به کار گرفته شد، سینمای استراتژیک بود. به این صورت که ایالات متحده در قاعده دکترین نظم نوین جهانی و حتی پیش از آن در دوران جنگ سرد، از هنرهای نمایشی چه در قالب فیلم سینمایی و تئاتر و چه سریال تلویزیونی برای دستیابی به اهداف راهبردی خود سود برد که درج اسامی موسسات وابسته به دستگاه‌های امنیتی و نظامی و همچنین نهادهای مرتبط با دستگاه‌های سیاست خارجی امریکا و انگلیس در انتهای تیترهای پایانی آثاری چون مجموعه جیمزباند این مدعا را ثابت می‌کند.

قریب یک دهه قبل برای نخستین بار سینمای استراتژیک در جامعه ایرانی طرح موضوع شد اما طیف‌های گوناگون برداشت خود را از این مفهوم کرده و بعضاً با عدم فهم عمیق این نوع سینما و کارکردهای توین هنر مانع ارتقای سطح و جایگاه هنر به ویژه سینما به ابزاری راهبردی برای تأمین منافع ملی و مصالح فرهنگی کشور شدند.

بخشی سینمای استراتژیک را به ساخت فیلم‌های هزینه‌بر و بیگ پروداکشن تعبیر کردند و بعضی دیگر آن را به واکاوی نمادهای شیطانی و فراماسونری تقلیل دادند، عده‌ای آن را به آثار سیاسی محدود کردند و گروهی دیگر آن را دعوایی ایدئولوژیک در عرصه بین‌المللی معرفی نمودند. این در حالی است که ماهیت و مأموریت سینمای استراتژیک هنر خاص، صیانت از مرزهای معنوی یک تمدن به ویژه در دایره باورها تعریف نمی‌شود.

سینمای استراتژیک نه پروما بیگ پره‌اشن است و نه لزوماً محل منازعات سیاسی داخلی و خارجی، سینمای استراتژیک هنری است متعالی و متعهد که هدفی جز بقای تمدن و جامعه خویش را پیگیری نمی‌کند.

سینمای استراتژیک ضعف‌ها و آسیب‌های جامعه خویش را پوشش داده و ضمن برجسته کردن آنها به معرفی تهدیدات اعم از طبیعی، انسان‌ساخت و روش‌های مقابله و خنثی‌سازی آنها می‌پردازد، برای نمونه زمانی که نا مجازات‌های اجتماعی برای جامعه تبدیل به تهدید می‌شوند یا خصلت‌های اخلاقی نا سازگار در فرهنگ عمومی گسترش می‌یابد؛ وظیفه سینمای استراتژیک است که برای صیانت از بقای جامعه یا فرهنگ بومی دست به آفرینش هنری بزند. درباره غفلت از کارکردهای

سینمای استراتژیک و اتهامات بوجود آمده درباره آن که تاکنون مانع تدوین دکترین سینما و استراتژی سینمایی جمهوری اسلامی و به تبع آنها تولید آثار استراتژیک نمایشی شده است، کافی است تنها به یک مثال اشاره شود.

جمهوری اسلامی ایران در عرصه سیاست خارجی فراز و نشیب‌های فراوانی را پشت سر گذاشته و متحمل هزینه‌های سنگینی شده است. در واقع عرصه سیاست خارجی جمهوری اسلامی در دهه‌های گذشته همواره با چالش‌های متعددی مواجه بوده که عدم استفاده مناسب از ظرفیت‌های دیپلماسی عمومی و دیپلماسی فرهنگی، هزینه و تبعات این چالش‌ها را تصادف کرده است، به گونه‌ای که عموماً در مقابل تصویر مخدوش و غیرواقعی تردید می‌شود در رسانه‌های خارجی. تصویرسازی درستی برای مردم و مقامات سایر کشورها از مردم و نظام ایران صورت نگرفته است.

این در حالی است که اگر بازیگران اصلی در سیاست بین‌الملل و اتحاد ملت‌ها به شناخت و درک درستی از باورها، فرهنگ و سبک زندگی مردم ایران دست پیدا می‌کردند، از میزان خصومت‌ها علیه انقلاب اسلامی ایران کاسته می‌شد.

نبود سازوکار رسانه‌ای قوی جهت ارائه تصویری روشن و واقعی از ایران در طول چهار دهه گذشته سبب شده تا این کشور نه تنها در حوزه سیاست خارجی با چالش‌های مختلفی روبرو باشد بلکه تمام کشور درگیر هزینه و تبعات اقدامات خصمانه نظامی، اقتصادی و سیاسی شود.

حال اگر در دهه‌های گذشته بویژه در سال‌های اخیر که عرصه دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی نیازمند حضور آثار سینمایی در سطح استراتژیک بود، چنین نیازی بدون پاسخ نمانده و با توجه به توانایی‌های درخشان هنرمندان ایرانی آذری قوی

برای ارتباط با افکار عمومی سایر نقاط زمین تولید می‌شدند، آیا باز هم کشور درگیر تبعات تحریم‌های هوشمند دشمنان می‌بود؟

آیا باز هم مردم و مقامات کشورهای مختلف تصویر مخدوش و منفی ارائه شده از ایران و ایرانی توسط رسانه‌های مغرض صهیونیستی، غربی و عربی را باور کرده و با اقدامات صورت گرفته علیه مردم ایران همراهی می‌کردند؟

اگر جمهوری اسلامی به سینمای استراتژیک به شکل صحیح آن توجه می‌نمود، برخورداری از مؤلفه‌های نرم متعدد و متنوع این امکان را برایش فراهم می‌کرد تا مانند باغداد تدابیر مناسب، خلاهای موجود را برطرف کرده و به جایگاه مناسبی در تعامل و ارتباط با افکار عمومی سایر کشورها دست پیدا کند چرا که سینمای استراتژیک این ظرفیت را دارد تا هزینه‌های سیاسی و اقتصادی تحمیل شده بر ایران را کاهش دهد و با ترسیم چهره‌ای روشن و واقعی از این کشور، از طریق اقناع افکار عمومی و متولیان رسمی شورایی دیگر، جایگاه آن را در عرصه روابط بین‌الملل بهبود بخشیده و ابتکار عمل را برای دستگاه رسمی سیاست خارجی کشور فراهم آورد.

این تنها یکی از مزیت‌های سینمای استراتژیک است که فرصت‌های ذی‌قیمتی را در عرصه دیپلماسی عمومی در اختیار کشورهای ایران قرار می‌دهد، فرصت تعامل با مردم سرزمین‌های دیگر، فرصت ابراز توانایی‌ها، فرصت اثرگذاری بر معادلات بین‌المللی، فرصت گفتگو، آشنی و صلح؛ فرصتی که امروزه طیف‌های رسانه‌ای غرب در اختیار این کشورها، فرهنگ و مردم آن‌ها قرار نداده و نمی‌دهند. در نتیجه تبیین مفهوم سینمای استراتژیک و ابعاد علمی و تخصصی آن علاوه بر ایجاد

فهم مشترک نسبت به این پدیده، راهگشای کسانی خواهد بود که هنر به ویژه سینما را مأمور به ایجاد تعالی، نشاط و امید در زندگی آحاد جامعه می‌دانند.

مجموعه حاضر در تلاش است به عنوان **درآمدی بر سینمای استراتژیک** به طور اجمال به تبیین مفاهیم دخیل در شکل‌گیری سینمای استراتژیک بپردازد، از این رو این اثر به مفهوم‌شناسی و تعریف مفاهیم و اصطلاحات این حوزه اختصاص پیدا کرده است چرا که بر کسی پوشیده نیست که نزاع‌ها و کشمکش‌های فراوانی در مسائل علمی و فلسفی وجود دارد که منشأ آن وجود ابهامات و ابهامات در معانی الفاظ است، به این معنی که چون طرفین گفت و گو بر محدوده معانی لفظ و مرزهای آن اتفاق نظر ندارند، نتیجه معانی الفاظ به درستی منتقل نشده و هر یک از طرفین بحث به سراج معنایی می‌رسد که به ذهنش خطور می‌کند و بر اساس این معنی غیر صحیح، چارچوب تفسیر خود را پی‌ریزی می‌نماید.

بنابراین، برای عدم ایجاد خلط در مباحث و برای اینکه مشکلات مفهومی در طی بحث دامن گیر نشود، لازم است از تک تک کلیدواژه‌های مستفاد عنه در طی بحث تعریفی روشن و آسان ارائه گردد.

به عبارتی دیگر تعاریف از آسمان نازل نمی‌شود و هیچ کتاب استنباطی هم وجود ندارد که بتوان تعریف صحیح آن را ملاک بحث قرار داد. در نتیجه لازم است که در هر بحثی معانی الفاظ کلیدی آن بحث که در ذهن نگارنده وجود دارد در تفسیری مناسب که معنی را به خوبی در خود جای دهد، ریخته شود تا معنی آن لفظ به همان صورتی که در ذهن نویسنده است توسط خواننده فهم شود و برای او مشخص باشد.

که اندیشه و فکر نگارنده در موضوع مورد بحث بر پایه چه تعریفی از واژه‌ها استوار است.

بر این اساس شناخت و توجه به مولفه های سینمای استراتژیک و تبیین تعاریف مطرح برای رسیدن به شاخصه های کاربردی آن در تحقق یک اثر سینمایی به عنوان اثری استراتژیک ضرورت می یابد تا این مفهوم با مفاهیم دیگر در هم نیامیزد و بسینه ذهنی عامه مردم در زمینه فیلم استراتژیک و تصویری از قبیل برابری آن با فیلم پرهزینه، فیلم فاخر، فیلم سیاسی یا موضوعاتی از این دست موجب خلط بحث ایجاد نکند.

البته بحث بر ستر بیشتر و نگاه کاربردی به سینمای استراتژیک قطعاً نیازمند مجال و فرصتی است که خواهد بود که امید است تا انشاءالله با هم اندیشی متفکران، صاحبان اندیشه و فعالان عرصه سینما و بر بستر درآمد حاضر بر سینمای استراتژیک، کتاب حاضر منتج به مسیری پردرآمد تا شناخت ابعاد استراتژیک تولیدات سینمایی و زمینه های لازم برای تولید آثار سینمای استراتژیک و راهبردی در سینمای ایران را فراهم نماید.